

GHYMES: Éghymese

Az együttes minden megjelenő albuma hoz valami újat. Ez az újdonság – jelen esetben a komolyzenei illetve a dzsesszes hangzásvilág bekúszása egyes dalokba – mindig a már meglévő keretbe illeszkedik. Ez az évtizedekben mérhető érlelődési folyamat teszi a Ghymest az ezredforduló összegző típusú zenei jelenségévé.

Úgy vélem, az albumnak van fő témája, mely a tizenegy igen különböző világú dalt mégis összefűzi. A versnek is tekinthető dalszövegek egytől egyig értelmezhetőek a *milyen művészi szerep keretei között szólal meg a lélek?* kérdése felől. Néhány utalást számba véve járjunk utána ennek! A lemezborító bárányfelhős, lila egén élénksárgán fénylik a telehold, ősképi szarvas érinti hozzá agancsának két ágvégét, mintha tartaná vagy mintha bemérné, tizenegy fokú létra nyúlik feléje. Miféle regét, miféle mesét rejt e jelképekben beszélő kép?

Úgy tűnik, a művész minden eddigénél tudatosabban vállalja égre tekintő mozdulatát. De nem csak vállalja, közönségének hirdeti is: „Nézz fel végre, látnod kéne / Az ég igazát” (*Kalapács*). Ha van az égnek igaza, akkor beszélni is tud. Ha beszél, akkor nyilván hallgatja is valaki. A beszélő ég csak az őt értő lélekkel együtt gondolható el. Az értő lélek közvetítő helyzetbe kerül. Az lesz felismert és választott szerepe a világban, hogy megélje és művészileg – varázslat keretében – ki is fejezze az égi igazat.

Amiképpen a lemezborító ege egyszerre éjszakai és nappali, azonképpen

Szarka Tamás versei egyszerre érthetők és rejtélyesek. A külön-külön értelmes és erőteljes megfogalmazások csak lazán kötődnek egymáshoz. Az így létrejövő szövegek álom- illetve látomászerűvé színezik át a megidézett valóságot. A művek egységét felerészben az éber én, felerészben pedig az álmodó mély-én szervezi. E beszéd egyszerre ígész és sejtelmesen ígérő – olyan, amilyennek a rege-szarvas által jelképezett teremtő hatalom megszólalását gondoljuk. „Tűz, víz a kezébe”, / Százszor megígérte, / Úgy se vége, úgy se vége. // Mégis megy a mélybe, / Látod: megígérte, / Vissza, vissza, vissza nem kapom.” (*Tűz, víz*). Rejtélyes e sorok jelentése. Talán egy látomászerű nőalakról van szó, aki maga a Hold... Csak annyit állíthatunk, hogy sorsszerűen megígéződött, és ez minden korábbi maradásra vonatkozó ígétét felülírta.

E tizenegy dal ebben az összefüggésben megannyi kísérlet, mellyel a lélek e tovatűnő alak – aki őrangyala is? (*Érdem*) – közelségét megéri. A borító oldalain feltehetően ezért látunk olyan létrákat, melyek hangsúlyosan nem érik el a Holdat. Mindazáltal a létra a felfelé törekvős elemi szenvedélyét sugallja. És valóban, e tizenegy dalban egyre igényesebb, egyre mindent-felölelőbb zeneiséggel, egyre tépettebb mondanóval és egyre erősebb nyugalomvággyal találkozunk. Bizonyára nem tévedünk nagyot, ha e költői és zenei jelenséget – Holddal, éggel, igazság-igénnyel, felfelé mutatással, ígézettel és ígéttel, látomászerűséggel, rege-

szarvassal, létrával, tépettséggel, nyugalomvágygal, az értelmet mozaikká bontó és rejtéllyé rendező szenvedélyességgel – az archaikus táltos szerepkör modern művészi megformálásaként értelmezzük.

Az énekes-zenész művész közönségével szinte közvetlen és napi kapcsolatban áll. A költészet mai társadalmi jelensége felől nézve: meglehetősen szokatlan helyzet. Mégis, úgy érzem, ez a természetes. Itt nemigen lehet mellébeszélteni. Itt minden pillanat és minden mozdulat ezer és ezer szempár várakozó tüzeiben ég. Itt megérezheti a művész, hogy ki tudta-e mondani a jelen ígéit a modern kor nyelvén: „Égbe szállatok, most látom csak / Vér – szabadon” (*Vér – szabadon*). Ezen az álláshelyen a művészi személyiség lehetőséget kap arra, hogy súlyos érzelmi kisugárzások közepette megélje a jézusi sors jelképbe sűrített lényegét. „Ennétek, itt vagyok” (...) „Álmodom sosemvolt álmotok, / Boldogság rajtatok”. (*Tűz, víz*). Úgy vélem, aki ennek a sorseseménynek tanúja lehet, az részvevőjévé is válik.

A Ghymes mindig továbblépő, önmagát mégis mindig megőrző együttes. A józan rajongók, a józan kritikusok, a

józan filozófusok és közcelekvők (vannak ilyenek?) pontosan ezt a továbblépő megőrződést várják a művésztől. Persze olyanok is akadnak, akik saját várakozásaikat kérik számon az együttesen, vagy egy korábbi hangzásvilághoz tapadtan fanyalognak. A művésznek szinte kötelessége az újítás, a kísérletezés. Abban a pillanatban, amikor ismételni kezdi magát, már meg is fulladt. Ám az ihlet kétséges valami: vagy adatik, vagy nem. A befektetett munka, a kényszerű áldozatok legfeljebb elévülő érdemeket szerezhetnek az alkotónak. Égi szempontból is kényes a kérdés: „Kapna-e tőlünk annyi kegyelmet, / Mint amit érdem annyira kerget?”. Akár igen, akár nem, e tizenegy énekelt vers szerzője pontosan tudja, hogy maga csak addig fontos, ameddig alkot. Aztán elejtik. Alkotni pedig csak addig képes, amíg sikerül ráhangolódnia arra a megfoghatatlan valamire/valakire, aki az ígézet tüzeit és vizét a kezébe helyezte: „nélküled / Nem is vagyok”; amíg jelképes eledelül ezt a mélyebb önmagát kínálja a közönségnek.

(Kiadja a Rock Hard Records – 2004-ben.
Ára 4 400 Ft)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Koncsek József (*Magyarnándor*), Magyar Barna (*Szeghalom*), Széki Patka László (*Veszprém*), Szokoly Tamás (*Veszprém*), Bozó Gyula (*Salgótarján*), Császtvay István (*Bp.*), Gáspár István Gábor (*Salgótarján*), Jasper Gyula (*Bp.*), Kellei György (*Veszprém*), Pákovics Miklós (*Győr*), Marafkó László (*Bp.*), Tandori Dezső (*Bp.*), Bakonyi István (*Székesfehérvár*), Kovács Tibor (*Rimaszombat*), Pekár István (*Herencsény*), Boros Sándor (*Bp.*), Máté Lászlóné (*Salgótarján*), Bán Mihály (*Veszprém*), Zsibói Gergely (*Bátonyterenye*), Juhász Péter (*Várpalota*), Szendrey Ildikó (*Veszprém*), Dömény Veronika (*Lucfalva*), Csizmadia Krisztina (*Nemesvámos*), Jakab Gabriella (*Salgótarján*), Gaál József (*Bp.*), Fodor Miklós (*Rimaszombat*)